

Alácsi Ervin János

„Íme, az ember!”

Főtisztelendő Alácsi Ervin János PhD (theol.) a magyar katolikus Katonai Ordináriátus papja (a Magyar Honvédség századosi rangú táborigaznoka) ez idő szerint Hódmezővásárhelyt. Homíliája 2011. április 24-én, a húsvétvasárnap délelőtti misén a gyömrői Nepomuki Szent János-templomban (Öregtemplom) hangzott el a régi rítusú hívek nagyheti–húsvéti szertartásainak keretében. A fölolvastott evangéliumi szakasz: Mc 16,1–7.

Szerelmes atyámfiai, Krisztusban kedves testvérek!

A nagyheti szertartások alatt, még úgy is, hogy a latin miatt felét sem érti az egyszerű hívő, szinte földolgozhatatlan mennyiségű adat, szöveg, információ éri az embert. Ezt emberileg lehetetlen átfogni, földolgozni, megérteni. Az egyházatyák és lelki írók ezért ajánlják, hogy az imádkozó lélek engedje, hogy egy kifejezés vagy gondolat ragadja el és az legyen szemlélődésének vezérfonala.

Ilyen gondolat volt most nekem a nagypénteki János-passió látszólag apró részlete, midőn Pilátus, megostoroztatván Krisztus Urunkat, őt bíborpalástban és töviskoszorúval a fején a papi fejedelmek elé állította, mondván: „Íme, az ember!” (J 19,5)

Vajon miért mondta ezt Pilátus? Elfelejtette a megvádolt galileai férfiú nevét? Vagy a cinikus Pilátus erkölcsi példaként akarta eléjük állítani ezt a furcsa názáreti vándorprédikátort? Meggyőződésem, hogy a római helytartó itt tudtán kívül profétált; valahogyan úgy, mint amikor Kajafás kijelentette: „Hasznosabb nektek, hogy egy ember haljon meg a népért, mintsem az egész nemzet elveszen.” (J 11,50 = J,18,14)

A helytartó ezzel a megjegyzéssel —ahogyan a húsvéti vigília szertartásának első ószövetségi olvasmánya is— gondolatban visszavisz bennünket a Teremtés könyvének legelejére, először az első emberpár életbe hívásához: a hatodik napon „Isten megteremté az embert ...” (Gn 1,27), majd az ember bűnbeesésének eseményeihez. Mindkét teremtéstörténet következetesen csak az *ember*-nek nevezi Ádámot (vö. Gn 2,7–8), mert ő áll az emberiség kezdetének elején, ő az ősatyánk, aki egyszerre nemzője a mi testi létezésünknek és a mi lelki nyomorúságunknak: a bűnnek.

„Íme, az ember!” Krisztusban elérkezett hozzánk az új, a második Ádám (1K 15,45), az Emberfia, aki egészen új fejezetet kezd az emberiség életében; saját halálában és föltámadásában új, tökéletes, kegyelmi életet szerez nekünk: az Atya benne mint főben foglal össze mindent (E 1,10), hogy általa mindnyájan részesedjünk a mennyei újjászületés kegyelmében. Ádám, az első ember testi nemzése a halálra szolt, de Krisztusnak lelki nemzése az örök életre.

„Íme, az ember!” Krisztus a tökéletes ember, az újjáteremtésnek, a kegyelmi életnek első és ragyogó gyümölcse, ő az igazodási pont, minden tökéletességnek ékes foglalatja, „és mi mindnyájan az ő tökéletességéből vettünk, és pedig malasztért malasztot”. (J 1,16)

Kedves testvérek!

A húsvét egészen sajátosan Krisztus Urunk föltámadott és megdicsőült emberiségének ünnepe. Nem csak azért, mert —ahogy Szent Ágoston mondja a nagypénteki matutínium V. olvasmányában: „Ha ő nem ember lett volna, nem szabadult volna meg az ember.”—, hanem azért is, mert Ő mint új Ádám előttünk jár. De nem csak „Galileába megyen előttünk”, —ahogy az evangéliumban hallottuk (Mc 16,7)—, hanem a mennyei Atya jobbjára is, hogy ahol ő van, majdan mi is ott legyünk. (J 17,24) Helyet készít nekünk a mennyei, örök hazában, hogy mi, akik Ádámmal kiűztünk a paradicsomból, Krisztussal bebecsátást nyerjünk az üdvösségre, a mennyei Jeruzsálembé. Ő már ott van, ahová mi most még csak vágyakozunk.

„Íme, az ember!” És senki sem juthat el az Atyához, csak általa. (J 14,6) Nekünk is ugyanazt az utat kell bejárni, amelyet ő értünk és a mi üdvösségünkért fölvállalt. Nem szabad elfeledni, hogy ő először a „fájdalmak férfia” volt (Is 53,3), s csak azután az a megdicsőült, „tökéletes ember” (E 4,13), aki átlépve a mi korlátolt létezésünk határain, helyet foglalt az Atya jobbján.

A húsvét örömteli hangulata sem feledtetheti velünk, hogy Krisztus Urunk milyen árat fizetett a mi üdvösségünkért, és hogy nekünk mindnyájunknak —ahogy Szent Pál mondja (2K 4,10)— a saját testünkben, életünkben kell kiegészíteni azt, ami Krisztus szenvedéseiből hiányzik. Magyarán: nem kerülhetjük el, hogy a megváltás objektív érdemeiből csak a saját sorsunk alázatatos vállalásán keresztül részesedjünk. „Vérontás nélkül nincs bocsánat...” (H 9,22)

„Íme, az ember!” Függesszétek szemeiteket, összpontosítsátok gondolataitokat a föltámadt Krisztusra! „Mert mi mindnyájan, miközben fedetlen arccal szemléljük az Úr dicsőségét, ugyanarra a képmásra változunk át dicsőségről dicsőségre az Úr Lelke által.” (2K 3,18)

Ámen.

Papszentelése kapcsán folyóiratunkban —XVI (2008/2009) 243— már ismertettük Alácsi Ervin János tanulmányait, a régi római rítus magyarországi meghonosításáért végzett munkáját. A Szent Mihály Laikus Káptalannal és az akörül szerveződő közösséggel való kapcsolata tábori lelkészi szolgálata alatt sem szakadt meg. (2011 augusztusától szarajevói külszolgálatra rendelték az ottani magyar katonai misszióhoz.)

Ehelyt nem szükséges leírni az évtizedek óta első régi rítusú (a megfelelő pontokon a középkori esztergomi rítus elemeivel kiegészített) szent háromnap ünneplését sem, mert e lapszámban (183–202) bemutatjuk a közösség nagyheti istentiszteleteit: a pesti Nagyboldogasszony-főplébániatemplom virágvasárnap szertartásait, majd nagycsütörtök vigíliájától (szerda este–éjszaka) a nagyszombat éjszakai nagyvigíliáig s az azt lezáró nagy föltámadási körmenetig; a triduumra következő húsvétvasárnap leírása is olvasható a reggeli imaórától a húsvéti misztériumjátékon át a húsvéti miséig.

A mise összeszokott gyülekezeti közösségének nagy része (leszámítva néhány vendéget, egy 12–15 fős mag körüli mintegy 40 fős közösség, akiknek nagy része vasárnapról–vasárnap ugyanazon misére jár), a középkori istentiszteleti rend által előírt összes vagy majdnem az összes szertartáson részt vett, ami az óriási, nagyrészt latin, kisebb részben magyar szöveganyag és a nem egyszer először énekelt dallamok miatt komoly szellemi-fizikai erőfeszítést igényelt.

A közeg jellege három értelemben is megszabta a homíliát. A szent háromnapban bizonyos értelemben „telítődött” és a rövid éjszaka után fáradt közösség, de más külső körülmények is tömör, rövid prédikációt igényeltek. Ugyanakkor a régi (tridenti) rítusú mise drámai alkata sem tűr a tanító és az áldozati rész közt 5–10 percél hosszabb leállást, monológot. (A hosszú beszéd helye az ige-istentisztelet, a konferenciabeszéd.)

A hitszónok másodsorban a teológia szaknyelvét értő, legalábbis annak elvontságát elfogadni képes (ld. „a megváltás objektív érdemeiből”), a Bibliát jól ismerő közösségre számít (ld. utalását a két teremtéstörténetre; Ádám héber nevének ‘ember’ jelentését —Gn 2,7–8— és a „két Ádám” tipológiai megfelelését —1K 15,45— is tudottnak tételizni föl; ezek nem szerepeltek a korábbi napokon elhangzott szöveganyagban).

Végül az idézetek utalásrendszere összegzi a triduumot, annak világos, aki a szertartások szöveganyagát észben tartja: Is 53,3 a nagyszerda olvasmányából, J 14,6 és 17,24 Jézus búcsúbeszéde (J 13–17) nagycsütörtöki fölolvasásának középkori szertartásából, J 18,14 (= 11,50) s a homília textusa (J 19,5) a nagypénteki passióból vététt, idéz a szónok, a liturgikus időt is megjelölve, a nagypénteki matutinum patrisztikus olvasmányából; Gn 1,27 az első nagyszombati vigíliavolvasmányból való. Az aktuális ünnepre a „Föltámadott” szó és egy rövidbe evangéliumi idézet utal, de emez és E 4,13 a következő liturgikus időszakra is előre mutat (mint a búcsúbeszéd is, mennybemene-teli vonatkozásai miatt). Vannak azonban a nagyhéten, sőt az egyházi év perikopális olvasmányain kívülről való idézetek-utalások is (J 1,16, 2K 3,18, E 1,10, H 9,22).

A bibliai idézetekben és a saját szövegben is több archaizmus fordul elő. Ez abból következik, hogy a magyarországi régi rítusú közösségek anyanyelvű istentiszteleti fölolvasáshoz a Káldi-féle fordítás egy XIX. századi (azaz a XX. századi átdolgozás előtti, és különösen az új, ún. fordítások előttről való) változatát használják.

Déri Balázs

